

Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Kõnesoleva määrusega muudetakse justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määrust nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja asukohta muutmiseks ja Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja asukohta täpsustamiseks ning kohtumajade teeninduspiirkondade laiendamiseks.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna kohtute talituse talituse nõunik Merit Kõlvart (tel 680 3133, merit.kolvart@just.ee).

1.3. Märkused

Määrusega muudetakse justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määrust nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ (RT I, 19.01.2016, 4).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu punktiga 1 muudetakse Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ paragrahvi 1 lõike 1 punkti 2, kuivõrd Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja kolib 01.04.2018. a aadressilt Kentmanni 13, 15034 Tallinn aadressile Tõnismägi 5a, 15191 Tallinn. Kentmanni kohtumaja kolimine Kentmanni tänavalt ajutiselt Tõnismägi 5a hoonesse on vajalik seoses Lubja tänavale ehitatava Tallinna kohtumaja hoone ehituse viibimisega. Tallinna kohtumaja hoone valmimisel kolib sinna ka Kentmanni kohtumaja.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ paragrahvi 1 lõike 4 punkti 2, et parandada ilmne ebatäpsus Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja asukohta osas.

Eelnõu punktiga 3 muudetakse Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“ paragrahvi 2 kohtumajade teeninduspiirkondade laiendamiseks. Kohtute seaduse § 9 lg 2¹ kohaselt on maakohtul üks või mitu kohtumaja. Kohtute seaduse § 9 lg 3 kohaselt asuvad kohtumajad maakohtu tööpiirkonnas. Kohtumajade täpsed asukohad ning teeninduspiirkonnad määrab valdkonna eest vastutav

minister. Iga kohtumaja asukoht on ka maakohtu asukohaks. Kohtute seaduse § 18 lg 2¹ kohaselt on halduskohtul üks või mitu kohtumaja. Kohtute seaduse § 18 lg 3 kohaselt asuvad kohtumajad halduskohtu tööpiirkonnas, mille määrab valdkonna eest vastutav minister. Kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonna määrab valdkonna eest vastutav minister. Iga kohtumaja asukoht on ka halduskohtu asukoht.

Justiitsministri määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad“¹ § 2 sätestab esimese astme kohtute kohtumajade ning Tallinna ja Tartu halduskohtu teeninduspiirkonnad. Kehtiva määruse kohaselt on kohtu kohtumajadel eraldiseisvad ja erinevad teeninduspiirkonnad (va. Harju Maakohtu kohtumajadel). Muudatuste tulemusel on kohtu kõigil kohtumajadel samad teeninduspiirkonnad. Teeninduspiirkonnad on määruses sätestatud maakonniti.

Muudatus on vajalik võimaldamaks jaotada erinevates kohtu kohtumajades töötavate kohtunike töökoormust ühtlasemat ning toetada kohtunike spetsialiseerumist. Kohtunike spetsialiseerumise vajadus on sätestatud kohtute seaduse 01.01.2018. a jõustunud § 37 lg 2 p 3¹, mille kohaselt kohtuasjade jaotamine peab tagama kohtunike spetsialiseerumise. Näiteks alates 01.01.2018. a tuleb kohtu tööjaotusplaaniga tagada ka kohtunike spetsialiseerumine alaealistega seotud asjadele. Võimaldamaks kohtuasjade lahendamist kohtus korraldada kohtumajade üleselt on vajalik kaotada kohtu kohtumajade erinevad teeninduspiirkonnad ning kehtestada kohtu kohtumajadele ühised teeninduspiirkonnad.

Kohtumajade teeninduspiirkondade muutmine ministri määruses on kooskõlas menetlusseadustikes kohtualluvuse kohta sätestatuga. Kohtuasja lahendamise kohtualluvus tsiviilkohtumenetluses sõltub eelkõige kohtu tööpiirkonnast mitte teeninduspiirkonnast. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) § 74 lg 2 kohaselt kui hagi esitatakse kostja elu- või asukoha järgi või erandliku kohtualluvuse järgi, arutatakse asja kohtumajas, mille tööpiirkonnas on kostja elu- või asukoht või koht, mille järgi määratakse erandlik kohtualluvus. Kui muul juhul jäävad erinevad kohtualluvust määravad kohtud ühe maakohtu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, märgib hageja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui hageja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus. TsMS § 74 lg 3 kohaselt arutatakse hagita asja kohtumajas, mille tööpiirkonnaks on koht, mille järgi määratakse kohtualluvus. Kui erinevad kohtualluvust määravad kohad jäävad ühe maakohtu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, määrab asja arutamise koha kohus.

Halduskohtumenetluse seadustik (HKMS) ei täpsusta alati, kas kohtualluvus sõltub kohtu töö- või teeninduspiirkonnast. HKMS § 7 lg 1 kohaselt esitatakse kaebus vastustaja asukoha või teenistuskoha järgi. HKMS § 10 lg 1 kohaselt kui kohus teeb pärast kaebuse esitamist kindlaks, et haldusasi ei allu sellele kohtule, teeb kohus määruse asja üleandmiseks kohtualluvuse järgi. HKMS § 264 lg 3 kohaselt annab haldustoiminguks loa kohus, kelle tööpiirkonnas asub luba taotlev haldusorgan, kui seaduses ei ole sätestatud teistsugust kohtualluvust. HKMS § 88 lg 6 kohaselt tagatakse

---

¹ Justiitsministri määrus maa- ja halduskohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad, RTL 2005, 111, 1706; RT I, 19.01.2016, 4, kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/119012016004>

menetlusosalisele toimikuga tutvumise võimalus üldjuhul selles kohtumajas, mille teeninduspiirkonda jääb koht, millest lähtudes määratakse kohtualluvus. HKMS § 129 lg 2 kohaselt toimub kohtuistung üldjuhul kohtumajas, mille teeninduspiirkonda jääb koht, millest lähtudes määratakse kohtualluvus.

Kriminaalmenetluses ja väärteomenetluses sõltub kohtualluvus kohtu tööpiirkonnast, mitte kohtumaja teeninduspiirkonnast.²

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõul ei ole puutumust Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

4.1 Muudatust puudutav sihtrühm

Määruse muudatused mõjutavad esimese astme kohtunikke. Esimeses kohtuastmes on kokku 177 kohtuniku kohta, moodustades kohtunikonnast 73%. Sihtrühm on siiski väike võrreldes avaliku sektori töötajatega (29 113³) Eestis. Kaudselt mõjutab muudatus ka kõiki tsiviil-, kriminaal- ja väärteomenetlusega seotud isikuid. Isikuid, kellel oli kokkupuude kohtumenetlusega või kes osalesid kohtumenetluses 2016. a on kohtute infosüsteemi andmetele tuginedes 217 506 (kellest 201 534 olid füüsilised isikud ja 15 972 juriidilised isikud)⁴. 31. detsembri 2014. a seisuga oli Eestis ca 1 300 000 püsielanikku. Eesti püsielanikest moodustavad menetlusosalised 15,5 %.

4.2 Muudatusega kaasnevad mõjud

4.2.1 Mõju riigiasutuste korraldusele

Seoses Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja asukoha muutumisega kohtumajas töötavate kohtunike ja ametnike töökorraldus ei muutu. Uus maja seatakse vastavalt kohtumaja vajadustele seoses õigusemõistmisega sisse koostöös Registrite ja Infosüsteemi Keskuse ja Riigi Kinnisvara AS-ga. Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja asukohas ilmne ebatäpsuse parandamine kohtumaja töökorraldust ei mõjuta, kuivõrd kohtumaja asukoht ei muutu. Seoses kohtumajade teeninduspiirkondade laiendamisega vähendab muudatus eelduslikult kohtu esimehe poolt käskkirjaga kohtuasjade ümberjagamist. Kohtute üldine töökoormus määruse jõustumisel ei muutu, kuid määruse jõustumine loob kohtutele võimaluse kohtumajade vahel töökoormuse ühtlustamiseks, mis aitab vähendada kohtunike ülekoormust.

---

² KrMS § 24 lg 1 kohaselt allub kriminaalasja arutamine kohtule, kelle tööpiirkonnas kuritegu toime on pandud ning VTMS 14 lg 1 kohaselt väärteoasja või väärteoasjas tehtud lahendi peale esitatud kaebust arutab see maakohus kelle tööpiirkonnas tegu on toime pandud.

³ Andmed pärinevad avaliku teenistuse aastaraamatust 2015, mis on kättesaadav aadressil <https://www.rahandusministeerium.ee/et/riigi-personalipoliitika/personali-ja-palgastatistika>

⁴ Menetlusosalisena on arvestatud kõik juriidilised ja füüsilised isikud, kellel on olnud vähemalt ühekordne kokkupuude kohtumenetlusega aastal 2016 ning kes on menetlusosalised ja kohtumenetluse pooled menetlusseadustike tähenduses (KrMS § 16 lg 2, § 17 lg 1; TsMS § 198 lg 1 ja lg 2, § 205 lg 1; HKMS § 15 lg 1; VTMS § 16, 17) ning isikud, kes on osalenud kohtumenetluses seoses pankrotihalduri kutsetegevusega (PankrS § 54).

4.2.2 Mõju kohtumenetlusega seotud isikutele

Seoses Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja asukoha muutumisega on mõju avaldumise sagedus väike, sest kohtumaja uus asukoht jääb vanast asukohast keskmiselt 15 minutilise jalutuskäigu kaugusele ning menetlusosalised külastavad menetluse jooksul kohtumaja keskmiselt ühel korral. Kohtumaja asukoha muutumisest teavitatakse aegsasti professionaalseid menetlusosalisi läbi Eesti Advokatuuri, Notarite Koja ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja ning avalikkust kohtute veebilehel ning meedias.

Seoses Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja asukoha ilmse ebatäpsuse parandamisega puudub mõju kohtumenetlusega seotud isikute suhtes, kuivõrd kohtumaja asukoht ei muutu.

Seoses kohtumajade teeninduspiirkondade laiendamisega on mõju avaldumise sagedus väike, sest menetlusosalise kokkupuude sellega, kuidas kohtuasju kohtunike vahel jaotatakse, on juhuslik. Millises järjekorras toimub kohtuasjade lahendamine, otsustab kohtunik kui menetluse juht ja menetlusosaline ei oma sellega puutumust. Samuti on mõju ulatus väike, kuna see ei kutsu esile muudatusi menetlusosalise käitumises ning puudub vajadus muutustega kohanemisele suunatud tegevusteks. Menetlusosalise jaoks ei oma tähtsust kohtu sisemine töökorraldus ja kohtuasjade jaotus kohtunike vahel, oluline on see, et menetlusosaline saaks kohtust kvaliteetse lõpplahendi mõistliku aja jooksul. Menetlusosalise jaoks ebasoovitavate mõjude riski ei kaasne. Seega tegemist on sihtrühmale väheolulise ja pigem positiivse mõjuga, kuivõrd kohtu võimalus kohtumajade vahelist töökoormust ühtlustada aitab vähendada kohtunike ülekoormust.

Majanduslik mõju menetlusosalistele puudub, muudatused ei too menetlusosalistele kaasa kohtumenetluse kulude kasvu ega vähenemist. Seega menetlusosaliste suhtes on tegemist väheolulise ja pigem positiivse mõjuga.

4.2.3 Muud mõjud

Määruse rakendamisest ei tulene demograafilisi ega sotsiaalseid mõjusid, samuti ei mõjuta määruse rakendamine riigi julgeolekut ja välissuhtlust, majandust, elu- ja looduskeskkonda ega ka regionaalarengut.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamine ei too kaasa kulutusi.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 lõige 1 punkt 2 jõustub 2018. aasta 1. aprillil. 2018. aasta 1. aprillil muudab Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja asukohta kolides Kentmanni tänavalt Tõnismägi 5a hoonesse seoses Kentmanni 13 hoone rendilepingu lõppemisega. Muus osas jõustub määrus üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Kuivõrd määruse eelnõul ei ole puutumust avaliku huviga, ei esitata seda kooskõlastamiseks teistele ministriumidele ja arvamuse avaldamiseks riigi- ja omavalitsusasutustele. Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Riigikohtule, esimese ja teise astme kohtutele.

Kohtute seaduse § 41 lg 1 p 3 kohaselt annab kohtute haldamise nõukoda nõusoleku kohtu ja kohtumaja täpse asukoha määramisel (§ 9 lg 3; § 18 lg 3; § 22 lg 6). Seoses Harju Maakohtu Kentmanni kohtumaja asukoha muutmisega on kohtute haldamise nõukoda andnud nõusoleku 08.12.2017. a üheksakümne kuuendal istungil. Kuivõrd Tartu Maakohtu Jõgeva kohtumaja asukoht ei muutu ning määruses parandatakse üksnes ilmne ebatäpsus, siis Kohtute haldamise nõukoja nõusolekut ebatäpsuse parandamiseks vaja ei ole. Kuivõrd kohtumajade erinevate teeninduspiirkondade kaotamisel ei muudeta kohtute ja kohtumajade täpseid asukohti, siis kohtumajade erinevate teeninduspiirkondade kaotamiseks kohtute seaduse kohaselt kohtute haldamise nõukojalt nõusolekut vaja ei ole. Kohtumajade erinevate teeninduspiirkondade kaotamise ja asendamise vajadust ühtsete teeninduspiirkondadega on arutatud 08.12.2017. a kohtute haldamise nõukoja 96. istungil.

Marko Aavik
Asekantsler